

Издаје Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годи-
ну ф. 6, за по године ф. 3,
за четврт године ф. 1 и
50 новчића.
За АУСТРО-УГАРСКУ
за годишну ф. 6, за по год.
ф. 3, за четврт године ф.
1 и 50 новчића.
За СРБИЈУ за годишну
ф. 7, за друге земље ф. 5.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Претплатац шаље се у
платеним писмима неоп-
средво администрацији «Гл.
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Ботор
Допише шаљу се уредниш-
тву. Рукописи се невраћају

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Цетиње, 10. Јула.

Од како је на бојишту почела да се лије српска крв, разноси се глас народа нашега на далеко. Велики народи упрди су очи данас на балканско полуострво и гледе како је претгао један мален али храбар народ, да са себе стресе ропске ланце, у којима је вјековима спућено стајало његово човјечанско и просвјетно развиће.

Већина народа ових знајаше добро, да стање хришћанских народа у Турској не бјеше правно обезбјеђено, јер владавина турска не бјеше правна владавина; али захватити чврстом руком у то стање и побољшати га онако, како то иште дух времена, и како је већ давно у осталијем јевропскијем државама, то не хтједе нико да учини, јер таквој тежњи стајаху на путу многи засебни интереси великих држава.

Па ипак се је од почетка покрета примјећавало свуда у свијету живо саучешће према очајничкој самообрани херцеговачког народа, и то саучешће расло је све више, што су се множиле храбре мишице добровољаца, тако, да су са стругом саучешћа народнога почеле да рачувају и оне државе, које одприје не бјеху наклоњене побољшању стања Хришћана у Турској, ако би то било на уштрб цјелокупности Турске.

Улазак Србије и Црне Горе у рат могао је само поопштити уздице пријатеља хришћанске слободе на балканском полуострву, а пореметити наворе онијех држава, које су досле мислиле да је одржање Турске тјесно скопчано са одржањем јевропскога мира. И одиста, ево букти пламен рата у српским областима турске царевине, а Јевропа гледа како се валови узрујаног мора народног безопасно ломе о њезино прибрежје. Баук општега рата јевропског, који би толико пута застрашио Јевропу, колико пута би се на истоку истакло хришћанско питање, растворио се у блиједу машту онога часа, кад је борба српских држава за ослобођење своје хришћанске браће постала унутрање питање турске царевине. Данас више не вјерују на поремећај јевропскога мира ни они, који су до скоро у корист цјелокупности Турске, сласност општег рата по Јевропи радо трубили.

Да је овакве, за наше оружје поспјешне прилике створила трезвена увиђавност јевропских велесиља, да стање хришћанских области у Турској не може данас тако постојати, а да за мало штетно не захвати у даљи ток културног и индустријског развића свих народа јевропских, о томе нас увјеравају потоњи договори царева и канцелара њиховијех, који су без сумње довели до сагласија, да се војујућим кнежевима српским оставе одријешене руке, да властитом снагом одбране у старој домовини својој часни крст и властитом крвљу својом закупе народу златну слободу.

Тиме је без сваке сумње наклоност јевропских нареда према светој борби хришћанској добила права изјава, наклоност, која се од почетка устанка није није утајивала, па ни у самој Инглешкој.

Тиме што се инглешка влада зближава назорима осталијех, светој

ствари хришћанског ослобођења на-
клоњенијех држава, ставила је она по врх свега начело правичности, које је народ британски до сада свуђе заступао. — Она држава, која је премда посредно, али ипак снажно потпомогла уједињење италијанског народа; она која с толиким жртвама распростире хришћанску науку по свима кутовима земаљског глоба, не може жељети погибију крста у Турској, а да неизвјери своје човјекољубиво начело: човјечанског и хришћанског напретка у Јевропи.

Народ српски у Турској који је свагда тражио праву само у осталијех јевропских народа против нечовјечног угњетења народности своје, уздао се у ту праву и сад, кад се је листом датио оружја да одбрани и обезбједи потоњи културни опстанак свој. Он се бори с пуним увјерењем, да је та борба његова, била она колико му драго неједнака и очајна, скопчана са битним интересима осталијех јевропскијех држава, са потоњим културним напредовањем свеколиког народа јевропског, и то увјерење, које данас челичи српску мишицу на бојишту, досијеће да види једном одбрањену праведну ствар хришћанску на истоку, а потиснути и просвјетно заштитени народ хришћански преко крвавих мостова досице и коде осталијех умно и материјално привредних народа јевропских.

С оружјем је нашим Бог правде, а правда је покретач сваког човјечанског дјела.

ИЗ ГЛАВНОГ КНЕЖЕВОГ СТАНА У ХЕРЦЕГОВИНИ.

Код Невесињске Касабе, 6. Јула.

Нијесам ја, него су Турци криви, што вам написав до сада и што вам не јавих о крвавом боју, као што вам обећах и као што се надах и сам. Ја сам држао, јер се тако и у нашем стану говорило, да ће нас непријатељ на Гацком сусрести. Кад тамо није ни од жеље да га видимо. Прођосмо Бањане, Опутну Рудину, и са Убала, одакле сам вам писао, дођосмо на Гацко на Степени, али Турци ни гласни трага. На цијелом путу одавде напријед или је измицао испред нас или се предавао.

Наставићу, ће сам у последњем писму стао.

Са Убала, ће смо преноћили, кренули смо у суботу 26. пр. м. зором, и у подне стигосмо на Туркуташ, с ове стране Троглава. Сутра дан, 27. и. м. дошли смо преко Корита, која су устани још зиме опалили и разорили, на Степени у Гацко, које се са мјеста, гдје смо се улогорили, на далеко виђело. Пред нама стојаше и град Кључ и уврњено мјесто Церница, и на страни Столац. Овђе нам се исто вече догодило нешто — најправје да речем — смјешно. Пошто су се наши батаљони разредили по околним брдима и тек што је једна наша предстража стала на једну главицу према Церници, стаде низам, који се више ве ушанчио, на исту пуцати. Наши војници нијесу се помакли, а у војци настале смјех и весеље, јер нико није могао погодити мисао њихову, за што пуцају и свакоме је смјешан био њихов нападај на нашу велику војску. «Препали се Турци, те од страха пуцају» говораху неки. То се у јутру и посвједочило. Кад им се наша предстража неодзавиједном пушком, престадоше и они пуцати. Међутим се разбуктали огњени на све стране у војци нашој и пјесма се поче орити. У вече, кад је наш свијетли Господар сво да вечера свирала је војничка музика. Наше весеље мора бити, да није ни мало пријатно било Турцима

у поменутих мјестима, јер сутра дан о-
свануше са свијем празна. И домаћи Турци и низам из шанчева побјеге по ноћи у Метовију. Наша војска заузме мјеста, али их остави неповријеђена, јер је Књаз заповједио војци, да не тиче није ништа, што је турско, ни Турке иге, пошто не ратује против њих, него против Султана и његове војске. Наравно, да се од ове милости изузимају они Турци који поди-
ну на нас оружје, и да она мјеста њихова веће бити поштеђена у којима се нај-
ће на одпор.

Са Степени кренули смо истом у сриједу 30. и. м., и дођосмо у Липник Уз пут сврнусмо у Самобор код цркве Св. Саве. Ту смо били свједоци ужаснога призора. Као да нијесмо довољно увјерени о дивљаштву турском, које је и покренуло нашега витешкога Господара, да пође са својом храбром војском, да ослободи браћу своју, Турци нам спремише ту нову грозну слику свога варварства. Пред самом црквом раскопали су један гроб (мора бити, да је којега важног Србина) и извадили из њега кости и све у комадиће учинили. Уђосмо у цркву. Часна треза обалева и сломивена, под ископан, зидови нарушени, а црква пуна смета, јер су коње Турци у њу уводили и држали. Били смо сви јако потрешени и огорченост је обузела сваког присутног. Књаз је звао стране дописнике к отвореном гробу и у цркву и рекао им: «Погледајте, господо, ово, и судите о Турцима и о онима, који још хоће да су ми пријатељи». Недалеко одавде стоје уз једну страну развалине једне куће, по којима се виђело, да је доста лијепа била. «Оно је била моја кућа, Господару!» рече стари војвода Богдан Зимонић. «Војвода, љепшу ћу ти саградити, ако Бог да!» одговори му Књаз.

Послије краткога одмора кренусмо одавде и улогори смо се код Ченгића куле. У Ченгића кулу стајао је низам, но док смо још на Степени били, он је побјегао у Метовију, тако исто и Турци из Автонца, повеће и лијепо мјесто ниже куле, и Мули, и ако су ова мјеста ушанчена и добро утврђена била. Ченгића кула велика је и пространа. Око ње има више тврдијех кућа и једна цамја, крај које је гроб Смаил-аге Ченгића, којега је смрт опјевао Мажуранић. У војци су нашој и Новица Церовић и Мирко Алексић, који је посекао Смаил-агу; обојица су у дубокој старости. Какву су радосну наслалу морали осјећати они, кад су доживјели да са својим Господаром и његовом војском послје толико година дођу на гроб овога великог тијанца! Видео сам у тој кули и подземну тамницу, у којој је сиротиња раја ништала у оковима, у које ју бацаше бездушни силеџија. Све ове зграде опасане су јаким зидом са пушкарницама, а око њега низам је подигао шанчеве, не да се из њих брани, него да нам их остави и без једне пушке. Њ. Св. Књаз, праћен војничким старјешинама и бандом, ушао је у кулу и разгледао све грађевине.

И тако смо, не изметнув ни једне пушке, заузели седам утврђених мјеста турских. Пред нама стојаше само још Метовија, највеће мјесто у Гацком и јако утврђено. Поврх варошице бјелашу се на више страна шатори, а у наоколо по главицама виђашу се шанчеви. Турске фамилије, које су избјегле из заузетијех мјеста, биле су сабијене у кућама и шаторима око самога мјеста. Још исто вече бјеху разгледана мјеста, одакле ће се најзгодније бомбардирати Метовија и шанчеви турски. У исто вријеме пошље Господар писмо заповједнику града, да ћецу и жене скло-
не у најкрајње куће и да на исте подигне бјеле заставе, како би исте поштеђене биле од топова. Но сутра дан, у четвртак 1. Јула, дође посланик заповједника града са бјелом заставом у руци и писмом, којим јавља, да се Метовија предаје. Ово нас је све доста изненадило, јер је Метовија врло јако утврђење. Овај догађај измјенио је и намјеру наше војне управе. Пошто се Метовија предаде, остави Књаз три батаљона као обсаду око шанчева турских, а са осталом војском, заузевши цијело Гацко, крене 2. о. м. даље пут Мостара. Из Гацка улегосмо у Фојницу. Мјесто истога имена, гдје је такође низам у двије

куде стајао, запалила је наша војска, која се са Убала одвојила и отишла у Невесиње, а низам је утекао у Невесињску Касабу. Напријед, недалеко одавде имала је уста наша војска на Студеном потоку сукоб са Селим пашом, који је из Метовије ишао у Касабу. Истна са великим губитком по ипак по ноћи прокраде се некако и побјегне Селим паша у Касабу. На путу наилазили смо на жртве низаме, који су по заповједи нашега врховног војеног заповједништва, покопани.

На овоме путу предали су се нашој војци још нека мјеста и куле, а из неких изборних Турци у Касабу. Кад смо дошли крај села Меданића, изиде пред Књаза неколико породица турских и пред њима оца, који први узме ријеч: «Ми смо чули, Господару, за твој долазак и разумјесмо, како досада ниједну кућу твоја војска неопали, нити нам поља наша погани. Ми смо чули за милост и доброту твоју на за то и нехтједосмо бјегати пред твојом војском, него смо ево божији и твоји. На тебе пушке дизати нећемо, и ако ти Бог даде Херцеговину и ми смо твоји. И нама су Стамболије додијале.» Господар им на то одговори, да буду мирни и спокójни, да он не ратује против њих него против цара, па нека чекају, шта ће он с царем учинити. Помоћи њихове не тражи, а ако добије цара, њима ће бити лијепо, у вјеру и имање неће им нико тицати, биће слободни и уживаће сва права што као и Хришћани. Књаз их напошљедку богато одбрани препоручи им да јаве свијема Турцима, нека се ништа не боје, и да рахат сједе дома. «Хајде с богом, Господару, срећан ти пут био, и Бог ти помогао, да постигнеш за чим си кренуо.» а ми смо зазда твоји, него те молимо, да нам оставиш твога човјека, да нас неби тицала твоја војска која још овуда налаже, а ми ћемо ти чувати гаду и људе твоје и ковору, шта о-
вуда пролази.» Књаз им одговори да им није потребна никаква стража, јер сваки војник његов има заповјед, да не тиче мирне Турске. Књаз крене даље, а Турци га испрате благосиљајући га.

Предео којим смо даље ишли врло је диван, управо појетичан. Брда испресипјечана, окићена пустином шумом, између њих потоци и лијене ливаде. На висини једно десно од пута угледасмо развалине лијепе куће храброга командира усташке невестијех војске, Бухе, који је у последњој битци у Дуги погинуо. Душа човјека за бољети мора, кад погледа ове лијене пре-
дјеле али пусти и необраћене. Тек смо пријешли границу нашу ми смо ушли у ужасну пустињу. Путујеш толико дана и није живе душе несретних. Свуда само те криш или трава до паса. Није села није ни куће једне. Тек у Гацко угледасмо мала мјеста и по њекоју кућу и то је турско. Хришћанско је све разорено.

Пред подне истога дана стигосмо близу турске тврђе Заломе. У њој је јака турска осада са топовима. За то се наша војска заустави. Да можемо напријед, треба узети исту тврђу. Књаз нареди, да се из несе топови на једно брдо, одакле ће се пуцати на Залом. Нијесу још ни на по пута били, кад дотрчи један војник из предстраже и јави да су Турци оставили Залом и већ далеко одмакли пут Касабе. Наши топови врате се и војска крене напријед. На Залому нашили смо силне топовске шанчеве и у средини двије велике куле, које би топови с муком срушити могли, а око тога по околним главицама којичке шанчеве. Господар пође својском даље, а остави да се сјутра куле и шанчеви руше; пред вече улогорисмо се више самог невестињског поља према кулама Љубовића. Још истога дана Љубовићи и сви околна турска села побјегосмо у Касабу. Зато у суботу 3. о. м. кренемо одмах даље право пут Касабе. Кроз Љубовиће смо прошли. Лијепо, пространо мјесто. Но куће мрачне и нечисте, Љубовића, стари племића, исто као и сиромашке. Исто вече улогори смо се више Касабе на брду Драшвице. Касаба је јако утврђена. Шанчева врло јаких, пуно око ње а у њој доста војске с топовима. Ипак неће нам се моћи држати. У Неђељу мислило се почивати и хватати zgodне позиције. Но случајно и пољене се око подне црква и настале жес

токи бој између наша два батаљона, пиперскога и озринишкога, који су више самих шанчева као предетража тежали, и низама у шанчевима. Из првог шанца побјегне низам, на крпе и онај из другог да бјежи, но стане гађати наше. То је био повод случајном боју, који је трајао седам сати и у коме су учествовали напосљедку и наши и турски топови. Наши су разрушили горње шанчеве, које су ова два батаљона наша, као врло zgodне позиције заузели. Ми смо изгубили 17 мртвих и 36 рањених. Турака је много више пало. Бој је ноћ прекинула. Наши су се особито храбро борили и долазили до најдњих шанчева и ако се Турцима једва глава из њих виђела, а зрна снаху као град. Турски топови нијесу нам никакве штете чинили, а наши су дивота гађали. Осим што су неке шанчеве срушили, сломили су и један топ турски. Онда у почетку боја заробљени су и доведени два рањена Турчина. Стављени су одмах под шаторе и наши их љекари видају и даје им се свака нега. Да Турци знају, да би сте овако с њима поступали сви би вам се одмах предали, говориху обојица. Квџаз исти ишао је да их види. Тјешно их и рекао им: да се ништа небоје, кад оздраве послаће их дома. Један је Бошњак а други низам. Бошњака има у Касаби 300, а низама 5000. Кад је пошао Квџаз од њих, они су га благосиљали и жељели му сваку срећу на овом путу.

Исти дан по подне дошао је у наш стан српски повјереник, г. Ј. Белимарковић, члан државног српског савјета и г. Темел, дипломатски агент аустро-угарски код квџазевског двора.

Луче по подне пуцали су опет наши топови на шанчеве турске и на Касабу. Турски су се докел одзивали, па су умукли. Турака је остало доста мртвих у шанчевима, а и шанчеви су јако нарушени. Овом приликом сам Бог одклонио је велику несрећу од нас. Велики комад од кулшаре турске пао је крај самога Квџаза нашег, који је ипак остао на истом мјесту, догод су пуцали наши топови.

Данас се озбиљне спреме чине против Касабе. Што се узради и уради јавићу вам у другом писму. Од Мостара удањени смо још само шест сати.

О ПОЛОЖАЈУ У ЦАРИГРАДУ

Поносимо шљедећи извод из Шулелкине «Реформе»:

По најнепристраснијим извјештајима у Цариграду се стоји као на Вулкану, који пријети сваки час да ће брукнути. С тога нијесу само Игњатијев и други Руси подали своје фамилије у отачаство, него се и њих угледају и многи други Јевропејци. Нема сумње да револуција у Цариграду непријети само новој влади, него и хришћанима, јер су сви прави Турци разарени и на велесиле.

Да иста младотурска влада нема вјере у престолници, то показује опетовано длагање свечане интронизације новог Јултана, за коју је био и дан одређен. Вели се да је велика завјера осавана противу нове владе, да је лагумана чамиза Ејуб, у којој се има султану пророка сабља приласати. Овај страх покрива е изговором, да је Мурат нешто оболио, а усоздери тврде, да је она свечаност одложена док генерал Игњатијев опозван уде. Још се наводи као узрок ове одгањању Султанова жеља, да приликом ове свечаности конституцију прогласи.

Уз то престол остаје без цара, јер ок Мурат непришаше сабљу пророкову, ије прави његов нашествник. Отуда не смо повод и овлашћење противној странци земљи, да непризнаје ново створено гање, него и штета у вањским одношима. Велесиле не могу с поуздањем е уратом ч. преговарати, јер ако у ариграду успевају завјере, које збацају ествителне пророкове нашествнике, још акше могу успјети, да сруше новог ултана, који тек још очекује да се на весто поше.

Како се добро налази на евоме мјесту нови Султан види се и отуда, што је сонио из Цариграда 10,000 царске гарде, којој се држи да има доста пријаташа асановијех, што најбоље свједочи да сада није узела дјело Хасаново као једг усамљеног фанатика, него једне завје; то потврђују и многобројни затвори ца из прошле владавине.

Мјесто досадашње царске гарде дози мисирска војска, од које су већ у ту два регимента. Дакле нови реформар и обновитељ царства османскога поправа се заштити од војске мисирско-Кедиве! Ово је врло карактеристично, и може бити и много опасно. Може би да ће он моћи у које вријеме рећи: «Идиша је у својој престолници у рука-Египћана!»

МОСКОВСКИ СЛАВЕНСКИ КОМИТЕТ

издао је шљедећи проглас:

Свирјетства нечувена, бјеснило најдивљих страсти, згарање ђевојака највише обезчашћенијех, истребљење мирнијех житеља на десетке иљада, опустошење цијелог предјела огњем и мачом — све муке и бједи оборене су сада на неоружани бугарски народ од азијатске хорде, која сједи на развалинама великога древнога православнаг царства, и другијех православнијех славенскијех држава. Нека да ова орда од руских царева заузедана, али из зависти према Русији и ненависти према Славенству изнова уздигнута е дружињем силама све западне Јевропе, уведена у концерт хришћанскијех држава, намазана руменилом и бјелилом јевропске цивилизације, ова орда, ово чудовишно зло и чудовишна лаж, намјерава сада на очи све Јевропе, сатријети бугарско племе и разрушити последње оградне славенске народности на балканском полуострву — Србију и Црну Гору. Али се чаша и славенскога дуготрпљења препунила. Искра запаљена херцеговачкијем очајањем, разгорјела се у широки плам, Бугарска устаје, а Србија и Црна Гора ринуле су се у бој: започиње страшна, крвава, последња борба Славенства е исламом. За Славене је ова борба на живот или смрт: они су се рјешили добити независност или погинути. Они немају ни оружја довољно, ни новаца да покажу жене и децу, који остају без куће и без хране. Дочим инглешко министарство храбри Туреку моралном и материјалном помоћу, а Аустро-Угарска као гвозденијем зидом наше Туреку од провоза оружја и хљеба славенскијем борцима, остале западне јевропске државе присуствују хладнокрвно наравном и опасном боју, готове да се саме користе с плодовима хришћанске побједне, ако Бог благослови побједом Хришћане.

За што тако дуго, тако упорно Јевропа држи ова несрећна племена у оковима страховитог ропства? за што страдају толико и тако Бугари и Срби? За то само што су они православни и Славени, што су они једновјерни и једноплемени с Русијом. Ево с ког се они гријеха казне, и немају они заштитника у цијелом свијету, осим једине Русије....

За то Московски славенски комитет позивље руску свијест и тражи помоћи за оне који су кажњени за гријех православља, за гријех једновјерија, за гријех једноплемености с нама! Ми можемо и имамо право помоћи им само новцем. Онда из почетка херцеговачког устанка руско свештенство по свему пространству Русије од архиепископа до сеопкијех свештеника, заузимало се ревностно за славенску браћу, и тијем је показало да е хришћанскијем милосрђем оно храни и народно чувство, и да разумије руски исторички позив и дужност. Ми позивљемо наше духовенство да и сада прикочи у помоћ комитету новцијем сабирањем прилога, и да се моли за побједу и одољење на непријатеља наше браће.

ГЕНЕРАЛ М. Г. ЧЕРЊАЈЕВ.

Животописна црта.

(Свршетак).

За то, чим се у Средњој Азији зачне ратовање, занште и добије дозволу да иде тамо.

Огромни успјеси, које је Черњајев учинио у Туркестану, још су чуднији и показују тим већу његову жељаност, пошто је имао на расположењу само мало одијељење војске. У Мају 1864 уђе у Туркестан и за мало дана зауземе укрјепљено мјесто Алије-Ата. Неимајући више од 1300 момака, који су се састојали из не пуних 6 рота пјешака, једне сатније Козака и дивизије коњско-артиљеријске батерије, предузме мучни и безводни пут при 40 степена топлоте к Чакменту. У путу ирисајединило му се једно одијељење војске од 330 друга и е тијем знатнијем бројем, пошто је путовао 300 врата, разбије 18,000 Коканаца, разгледа и упоште се са околином Чакмента и поврне се натраг до Ариса. Одатлен пошље извјештај влади у Петроград и престави неопходиму потребу, да се Чакмент као главно мјесто у Кокану и као најважнија војничка позиција има свакојако освојити, и то тијем прије, пошто су се у Чакменту појавили неки јевропејски офицери, којим је повјерена управа око утврђења града. Предлог одважног војсковође наше одзва и пошто сабере 3000 војника и 12 топова крене на Чакмент, кога су бранили 10 хиљада Коканаца, и освоји га јуришом. Падом овога мјеста нанешен је први жестоки удар средње-азијским канатима, а

Русији добивен већи дио Туркестана са 1 и по милијона становника.

Најславније пак дјело Черњајева јест заузеше, или боље рећи освојење Ташкента, мјеста, које броји 100 хиљада становника и сада је сједиште туркестанскога гувернатора. Он наишли одмах исте јесени да ово дјело изврши, и одиста крене при крају Септембра пут Ташкента само са 1,600 момака и 12 топова, оставивши у сваком случају посаду у Чакменту. Премала срства и прерана зима принуде га врати се натраг, и зиму провести у Чакменту. У почетку прољећа 1865 крене опет са 2000 војника, и одиста у Јуну, пошто на путу зауземе тврђу Нијазбек, јуришем ноћно освоји цитаделу Ташкента, па му се тада преда и мјесто. У његове руке пала су тада 63 топа, 1000 цената праха и силно ситније оружје. С овим чином падне мал не цио Туркестану руске руке. Корист овога освојења не да се прорачунати и оцјенити, јер е овим дат кључ Русији за даља ширења у средњој Азији.

Кад је стигао у Русију глас и сазнало се велико дјело одважног војводе, Михаила Григорјевић постане предметом опште славе у руском народу, у свијема круговима. Влада га обасне наградама. Народ га је и војска у звијезде ковала. И одиста, да се непрећера, може се сигурно казати и тврдити, да би се једва нашло лице, које би, тако рећи, са ништавијем срствима предузело и извршило тако славно дјело. Но у сред Черњајевље славе нашло се је људи, од којих једни — хоће да кажу — из зависти, а други с дипломатског гледишта, — са страхом гледају на смјела подухвта овога војсковође, који и нечекајући посебног допуштења из престолнице, предузимао је на своју руку ратове, и Русији присвајао земље, које су по простору као неке јевропске државе првога реда. И кад је Михаил Григорјевић потражио, да му повећају војну снагу, и сподино предлог да му се допусти заузеше Самарканда и цијелог коканског каната до Хиндукуша — буде изненада опозван а на његово мјесто именован генерал-мајор Романовски. Ушљед тога замоли Черњајев за одпуст на једну годину, кога добије, а 1867 — хоће да се каже — због домаћих околности остави службу, но кашње ступи опет на ново, и служио је при генералном штабу све до Јула прошле године, када је по други пут иступио.

По своме одступу из војничке службе Черњајев се бавио непрекидно журналистиком. Врло значајан лист «Р. Мир», кога држе за орган престолнашељдника, узео је у своје власништво и на њему најживље радио.

Догађаји на балканском полуострву потресу јуначку и племениту душу Михаила Григорјевића Черњајева. Страдања наше браће паћу код њега велико саучешће. Он је најватреније заступао и бранио ствар наше сиротиње у своме листу, и помагао њу знаменитијем сумама новчанијем, које смо и у вратама нашега листа спомњали. Черњајеву и то је мало. Пред почетак садашњег српско-турског рата ступи у редове војске у Србији, да и крв своју уложи за свету правду ослобођења згажене јадне раје сиротиње. Влада Његове Свијетлости Квџаза Милана, уважавајући досадања велика дјела чувеног војводе, повјерила му је цијет своје војске. Надамо се у Бога, да ће Черњајева и посаду пратити војена срећа и слава, и да ће доживјети, да види слободан и уједињен наш народ; да ће дочекати да чује како српски гуслар пјева витешка дјела и бојну славу његову.

Са бојнога поља.

Цетиње, 10. Јула.

Из Биограда телеграфичу да је ситуација на бојном пољу још вада иста. И српска и турска војска стоје непомичне на већ заузетијем положајима. Тако успркос свијех турскијех побјед, сва српска војска оперира на турском земљишту. Бјелина још није пала, али су јој усташке чете пресјекле сваку комуникацију са Брчком и Тузлом. При томе генерал Адимпић управља своје операције покрај Дрине и већ је његова војска заузела Мали Зворник. Генерал Черњајев обећаје Ниш, ком ће доћи у помоћ Абдул-Керим паша из Софије тек сакупљ тридесет и пет батаљона војске. Ову помоћ Ниш очекива од како је Черњајев границу прешао. Да не узбуђе по несрећи пут изгубила? Такођер је српска војска упанчена испред Нове Вароши и Новог Пазара. Ал није чудо што се непријатељ тако утврдио у о-

вом тјеснацу између Србије и Црне Горе. Може бити да је овђе очекивао најжешћи нападај е једне и е друге стране. И Осман паша, који се био латно осекивао на Титоку, нашао је за добро да се држи Видинскијех бедема. Ђешаниново одијељење, које је имало само границу чувати, примакло се Видину и јуначки сузбија Осман-пашину намјеру да у Србију продере. Иза леђа пак Видину, у Бугарској пламен устанка све се више шири и јача, што ће у велике посјећити оперирање и Ђешанинове и Черњајевљево војске.

Наша главна војска утаборила се на Невесињском пољу пред Касабом. О боју од неђеље између наше предетраже и касабскијех шанчева говори опширно наш извјештај из кнежевог догора. У понеђељник и у уторник слиједило је бомбардирање Касабе. Сви су загледи да ће овђе бити прва битка између турске и наше главне војске у Херцеговини.

Од Арбаније непријатељ сада мигрује.

ЦЕТИЊЕ, 11. Јула. — Данас послје св. литургије високопреосв. г. митрополит Иларион држао је благодареније Богу, што је сачувао драгоцјени живот Њег. Св. нашег милотог Геподара, који је био у прошли понеђељник у великој опасности приликом бомбардовања Касабе невестињске. О овом догађају били смо извјештени посебнијем телеграмом и о њему је ријеч у данашњем извјештају из стана Њ. Св. Квџаза.

Овијех дана донешен је на Цетиње турски алај-барјак и допрашено робље из боја, што је био у Сеопцима и на Крњице. Алај-барјак био је на циједи изложен, тако смо се наслађивали гледајући у њему побједу нашијех јунака и непријатељску погубију. На жељу рањеника, ношеи је да га и они виде.

Робљу се на лице виђаше да изгледа сваки час кад ће бити погубљено — тако је било од страха убијено. Јутрос су пак преко Котора пуштени на слободу. Била су петиња. Они се неће моћи давољно изчудити ове понашање са заробљеницима.

Опет је из Цариграда придошла једна стотина Црногораца и с њима толико Грка и Бугара. Црногорци су пошли к својим батаљонима а Грци и Бугари у Херцеговину.

Није доста некијем бекијем листовима, што доносе пуне стубце лажнијех телеграма и дописа о нашем ратовању, него су почеле измишљати чланке, који са свијем одговарају њиховом туркофилству па их публицирати као преведене из општа или онога листа. Тако су измислиле и публицирале један чланак, који би туркофилима годно, па веле да су га из нашега листа извадиле! То је крајње простирање штампе, у ком се одликује «Нова слоб. Преса».

Новије.

— Аустројска влада држећи се начела неинтервенције и строге неутралности, затворила је турскоме бродовљу пристаниште на Клеку. Ова је одлука већ достављена у Цариград.

— У румуњској народној скупштини ратни министар поднио је закон, да се мобилизира војска и да се позове на оружје један дио резерве. Из Цариграда јављају, да Румунија тражи од порте и дунавску делту као цијену неутралности.

— Лорд Дерби, одговарајући двијема депутацијама, изјави да је инглешка влада за строгу неутралност, изузевши случај ако би пријатељске силе хтјеле посјећити свршетак рата. Инглешка да није пријела уз берлински меморандум саме због тога, што је држала да се њиме неће сврха постићи, а да је послала бродовље у Бесик у на жељу заступника јевропскијех у Цариграду, да се обезбједи животи и интереси Јевропејаца. Италија и Француска неће ништа предузимати, што би могло мир нарушити; Њемачка нема никаквог непосредног интересана истоку. А што се тиче Инглешке, она сматра јевропски рат као највеће зло. Аустројска у свом сопственом интересу жељи да се мир сачува, и сами цар Александар, узспркос једне јаке странке у Русији, искрен је пријатељ мира. У Рајхштату уговорено је, да се слиједи политика неинтервенције, што пак не искључује заједничко посредовање држава.

— По једном брзојаву у «Битадину» у Русчуку је убијен гувернер Асим паша и турски званичници; у свој околини револуција је у пламену.